

Over drie reizen naar Polen

Voor u ligt de nieuwe Ziknaton. Sinds het vorige nummer is er veel gebeurd. Wij zijn doorgedaan met onze activiteiten. Het hoogtepunt was onze Polen reis die wij organiseerden met de NIHS, de joodse gemeente Amsterdam en deze keer extra veel aandacht voor niet één, maar voor drie reizen naar Polen.

Zikna is namelijk niet de enige organisatie die dergelijke reizen organiseert. Wij hebben uit de andere collega organisaties twee geselecteerd. Dat is de reis georganiseerd op initiatief van het joods politienetwerk en de reis georganiseerd door MOTL, de march of the living. Onze coördinator beantwoordde een aantal vragen. Diezelfde vragen stelden we ook aan Marcel de Weerd van het joods politienetwerk en aan Rachel Benistant/Jossi de Bruin van de Nederlandse March of the Living (MOTL) organisatie.

Alle drie de interviews vindt u terug in deze Ziknaton, gelardeerd met meerdere foto's. We hopen dat deze interviews een boeiend beeld geven van het hoe wat en waarom van al deze reizen.

DVD - het wonder van Zikna

door Shmuel Katz, coördinator ZIKNA

Op 25 april ging in Rotterdam in première de documentaire Het wonder van Zikna.

Deze documentaire is gemaakt op initiatief van Zikna en Elim (Huis voor gebed te Rotterdam). De documentaire vertelt het met het (oorlogs)verhaal van de vader van onze coördinator de Heer L. Katz, thans woonachtig te Jerusalem, ook het verhaal van Zikna.

De heer L. Katz overleefde de oorlog. Na de oorlog bouwde hij een nieuw bestaan op.

Onze coördinator Shmuel Katz is zijn tweede kind en enig zoon. Daarmee draagt hij de trots van het overleven van de familie met zich mee. Dit feit is de grondslag van Zikna. Want wie goed ontmoet die doet goed. Uit dankbaarheid is de stichting Zikna ontstaan die anderen een verband aanreikt, daar waar de familie Katz aan een pleister genoeg had.

Op 25 april ging de documentaire in première. Tegelijkertijd werd i.s.m. Elim een benefietavond georganiseerd voor Zikna. Behalve de film was er ook het programma Love of the Land. Love of the Land is een liedjes programma m.b.t. Israël.

Want wie goed doet, goed ontmoet!

Het werd uitgevoerd door Shmuel Katz (zang) en Piet Luijten (gitaar). Wij zijn zeer dankbaar voor de prachtige opkomst en de mooie opbrengst van plm. 4000 euro. Elim heel hartelijk dank.

https://www.youtube.com/watch?v=OEMXCM_fNPg&feature=youtu.be

Met wat voor een groep bent u naar Polen geweest?

Wij waren naar Polen met een groep mensen die in een joodse sfeer en vanuit joods perspectief wilden ervaren hoe het is om met het verleden te worden geconfronteerd.

Hoe groot was de groep?

20 mannen en vrouwen

Waar bent u geweest in Polen?

Wij kwamen aan in Waschau. Daar waren wij de eerste dag. De volgende dag bezochten we Sobibor. Daarna waren we in Lublin Majdanek Krakau en Auschwitz.

Wat was het ideële doel van de reis?

Vanuit de ontmoeting met het donkere verleden licht vinden in het hedendaagse bestaan.

Hoe heeft de groep het bezoek ervaren?

Er zijn mensen die absoluut nooit die kant op willen gaan. Die vinden het zo genoeg. Anderen willen die confrontatie niet aan gaan. Onze groep kiest er bewust voor dit wel te doen. Voor iedereen is het emotioneel om in Sobibor of Auschwitz jiskor te zeggen en daarna samen hatikwa of ani maamin te zingen. Het is dan een moment van verbinding en van betekenisgeving. Doordat de reisleiding ook continu doorgaat met het geven van betekenis en zin aan hetgeen we meemaken en voelen en daarnaast aangeeft hoe te reflecteren krijgt de groep ook de mentale tools hoe hier ook na terugkomst mee om te gaan. Dit neemt niet weg dat meerdere reisgenoten mij hebben gezegd het de eerste weken na terugkomst toch knap moeilijk te hebben gehad.

Hoe was de band tussen de leden van de groep onderling?

De band was heel goed. Tijdens de reis zijn echte vriendschappen ontstaan. Het feit dat we allemaal met dezelfde emotionele bagage de reis zijn ingegaan schiep een platform van onderling begrip en wederzijdse gevoelens. Deze dienden als een voedingsbodem voor heel mooie intermenselijke contacten. Het was daarnaast ook heel belangrijk dat we samen aten. Daardoor waren we steeds weer in staat de focus te verleggen van de holocaust naar onszelf en ons eigen leven.

Op welke wijze droeg de reis bij aan het verwerken van de Holocaust?

De Holocaust laat een gat achter in de beleving en het bewustzijn van iedere weldenkend persoon. Tijdens de reis is meerdere malen benadrukt dat niemand antwoorden kan geven op prangende vragen zoals: Waarom 6 miljoen? Waar was God dan? Waarom is hij niet teruggekomen en zij wel? Je mag niemand er echter van weerhouden de draad op te pakken, een leven op te bouwen en positief te zijn. Als in Auschwitz bent dan is dat het enige wat zinvol is. Zoals Shlomo Carlebach het eens heeft geformuleerd:

*There I felt God was breaking
but I came out full of hope*

Heeft de reis betekenis gehad voor de spiritualiteit van de leden van de groep?

Als reis leider heb ik de reacties van de groep als zeer inspirerend ervaren. De groep was blij met de spiritualiteit en zingeving die werd aangeboden. Het was zeker een uitdaging om steeds te proberen iets te vinden wat inderdaad ook betekenisgevend was voor de reizigers. Het doel van de reis was niet om iedereen drie keer per dag naar sjoel te laten gaan. Zo moet je er dan ook niet tegen aan kijken. Maar de groep heeft als geheel zeker meer connectie gekregen met de rol die spiritualiteit kan hebben als iemand op zoek is naar tools hoe om te gaan met de holocaust.

Had de reis betekenis voor de manier waarop mensen na terugkomst omgaan met hun leven van dag tot dag?

Na terugkomst ben je je meer bewust van de vrijheden en banden die je hebt. Auschwitz is het toneel van zovelen die helemaal alleen terug geworpen op zich zelf de strijd moesten aangaan met de nazis. Dat maakt het bijzonder dat je iemand kunt bellen, dat je bij je broer of zus langs kunt gaan, een bar-mitswe kunt bijwonen, of een dag naar het bos kunt gaan.

Is er nog iets bijzonders gebeurd tijdens de reis, zoja kunt u dat vertellen.

Toen wij in Warschau bij de resten van de gettomuur stonden te zingen kwam er uit het raam van een flat daar vlakbij een woeste schreeuw. Dat gaf me toch ergens een rilling. Iets anders emotioneels was het moment waarop ik in de namenlijst van omgekomenen die in Auschwitz aanwezig is, mijn grootvader aan moederszijde zag staan. Toen heb ik toch even een traantje gelaten.

Met wat voor een groep was u naar Polen en hoe groot was de groep ?

Wij waren met 63 mensen die allen werken bij Nationale Nederlandse politie. De samenstelling was zeer divers. Er waren halachisch joodse mensen, mensen met joodse roots, mensen die zich joods voelen, Roze in Blauw en Turks Koerdisch. Maar ook mensen die interesse hadden om naar Polen te gaan. Het initiatief ging uit van het Joods Politie Netwerk. Iedereen die mee was heeft daar apart verloop voor aangevraagd en heeft ook zelf voor de reis betaald.

Waar bent u geweest in Polen?

We zijn gevlogen naar Warschau. We bezochten daar het Getto en de Umschlagplatz. Daarna reisden we naar Krakau en verder naar Auschwitz 1. Woensdagochtend zijn we terug gegaan naar Auschwitz 1 en hebben daar zelf rond gelopen, 's middags gingen we samen naar Auschwitz- Birkenau. De volgende dag reisden we naar Majdanek bij Lublin. Daarvoor waren we in de Holocaust tentoonstelling in het gebouw van Schindlers list. Van daaruit naar Sobibor. Bij het spoor in Sobibor hebben we de laatste krans gelegd. Dat is gedaan door twee studenten van de politieacademie. Ook had iedereen een bloem bij zich zodat een ieder in de laan des doods op een apart plekje een bloem kon neerleggen. Daarna zijn we nog een nacht in Warschau geweest en zijn toen terug gevlogen.

Wat was het ideële doel van de reis?

De opzet van de reis was om duidelijk te maken wat er vandaag de dag kan gebeuren als mensen worden uitgesloten. Tevens wilden we gezamenlijk de doden herdenken. Dat deden we door kaddies uit te spreken en een jizkor te zeggen. Rabbijn Menno ten Brink heeft de betekenis daarvan uitgelegd. Ook mensen die geen affiniteit hebben met jodendom werden getroffen door de reis en de emoties die werden losgemaakt.

De mensen waren er ook voor een stuk zelfreflectie, dus soms waaierde de groep een beetje uit. Het gaf ook achtergrond voor jou als politieman in je contact met een joods iemand.

Hoe heeft de groep het bezoek ervaren en hoe was de band tussen de mensen onderling ?

Voor mij was het zeer confronterend. Ik zei bij thuiskomst tegen mijn vrouw; ik kan er nu niet over spreken ik moet het eerst een plekje geven. De groep heeft het als heel bijzonder ervaren,

de meesten kenden elkaar in eerste instantie niet.

Op woensdagavond hebben we anderhalf uur ingelast om met elkaar te praten. Je ziet dat die groep dan naar elkaar toe groeit. De band tussen de reizigers werd alleen maar sterker, het is een hele homogene groep geworden. Het mooie is, dat iedereen die mee was op de eigen eenheid iets kon vertellen over hun ervaringen, ook over uitsluiten. Een collega heeft inmiddels twee maal een lezing hierover gehouden. Wij gaan deze lezing verspreiden.

Op welke wijze droeg de reis bij aan het verwerken van de Holocaust?

Dat gaat alle gedachten te buiten. Van Politie Eenheid Den Haag hadden we het boek Jodenjacht mee gekregen. Dat stuk geschiedenis mag nooit vergeten worden. De Holocaust maakt ook relatie met de joodse gemeenschap soms wat moeilijk. Voor sommige mensen was de reis echt een eyeopener. Als je daar in uniform staat en kaarsjes aansteekt en een krans legt dan doet je dat heel veel. Wij weten heel goed dat de politie fout is geweest. Zo heeft politie commissaris Leo Wilde eens in de Hollandse schouwburg gesproken, hij begon met de woorden "Het spijt ons, het verdriet ons". Maar aan de andere kant vind ik wel dat wij niet verantwoordelijk zijn voor wat de collega's in WO2 hebben gedaan. Gelukkig waren er in WO2 ook een boel politiemensen geweest die aan de goede kant stonden.

Vervolg interview met Marcel de Weerd, zie ommezijde.

Heeft de reis betekenis gehad voor de spiritualiteit van de leden van de groep?

Ik kan geen antwoord geven over het effect op de spiritualiteit van mensen. Ik heb gezien hoe beren van kerels braken in Sobibor. Als je afsluit in Sobibor en beseft dat al die Nederlanders daar stonden na 3 dagen in de trein vanuit Westerbork, en dat er bij hun dan eigenlijk geen identiteit meer over was, dan is dat heel heftig. Over religie zelf is niet gepraat. Dat kwam ook omdat de groep divers was. Achteraf bleek dat een gemis. Dat is mogelijk iets voor een volgende reis. Aan jodendom is inderdaad weinig aandacht gegeven tijdens de reis. We moeten wel beseffen dat we een politie organisatie zijn die los staat van religie.

Had de reis betekenis voor de manier waarop mensen na terugkomst omgaan met hun leven van dag tot dag?

De confrontatie heeft diepe sporen achtergelaten. Collega's hebben gevraagd hoe heeft het zo ver kunnen komen. Wat ons ook verbaasde was de Duitse precisie. Dat sommige mensen riepen "Wir haben dass nicht gewusst" is gewoon niet waar. Er is nog steeds oorlog en gebeuren er vreemde dingen. Mensen worden helaas nog steeds te vaak vervolgd voor hun geloof of ras.

Is er nog iets bijzonders gebeurd tijdens de reis, zo ja kunt u dat vertellen?

Het feit dat we in Auschwitz stonden met 14 collega's in uniform en daar een krans hebben gelegd bij de Nederlandse Herdenkingsplaat en alle deelnemers ook een kaarsje aldaar

hebben aangestoken dat heeft mij diep aangegrepen. Wat ook zeer emotioneel was, was bij de oven van Majdanek. Daar stond ook het bad van de commandant. Dat bad water werd verwarmd door water dat door die oven werd geleid. Dat was shocking. Als je daarover nadenkt. Het was zeer confronterend dat de doden niet met rust zijn gelaten en dat met oude joodse grafzerken concentratiekampen en wegen zijn gebouwd.

Van rechts naar links: Michel Theeboom, Marcel de Weerd, Max Engelder

Dit keer ook weer nieuws van de bestuurstafel.

Dr. J. P van Wouwe is enige tijd geleden gepensioneerd. Dat is voor zijn echtgenote en hem reden om Nederland te verlaten en te verhuizen naar Zwitserland, het geboorteland van zijn echtgenote. Wij danken hem van harte voor alles wat hij in de afgelopen jaren voor Zikna heeft gedaan. Tevens wensen we het echtpaar Van Wouwe toe dat ze nog lang en in uitstekende gezondheid mogen genieten van het leven in dit prachtige Alpenland.

Namens het bestuur:
David Simon en Nathan Schrover.

Zikna in het land

Zikna heeft een geweldig programma waarmee Zikna door geheel Nederland trekt. Wat biedt Zikna hierbij aan:

- 1 Lezingen** Inspirerende powerpoint presentaties over een heel breed scala aan het jodendom gerelateerde onderwerpen.
- 2 Spirit and Music** Muzikale presentaties met joodse melodieën verhalen en vooral veel sfeer.
- 3 DVD het wonder van Zikna.** Het verhaal van Zikna, wat teruggaat naar het einde van de jaren 30 van de vorige eeuw.

Onze pastoraal werker-coördinator legt vele bezoeken af. Hij wordt daarin bijgestaan door een aantal vrijwilligers. Maar wat doet Zikna daarnaast?

Workshop

Sinds haar oprichting organiseert Zikna een twee wekelijkse workshop in het centrum van Amsterdam. Natuurlijk zijn er ook andere locaties mogelijk, maar dit is een locatie in een deel van de stad waar weinig gebeurt. De plek is dan ook goed voor mensen uit het Centrum, Oost of Noord. De locatie voor deze workshop is de sjoel van de vereniging Nidchei Jisrael Jechanes op Nieuwe Kerkstraat nr. 149. Rechtsonder op deze bladzijde ziet u de gevel van deze sjoel, die in de afgelopen decennia prachtig gerestaureerd is. De onderwerpen wisselen. Uiteraard is er aandacht voor de feestdagen zoals Pesach of Rosh Hashana. Maar daarnaast passeren halachische, ethische en historische onderwerpen de revue. Gastheer M. Aronson van deze sjoel zorgt er altijd voor dat een gedekte tafel met thee, gebak en frisdrank de bezoekers opwacht.

Picknick

Een van de tradities van Zikna is inmiddels de jaarlijkse zomerpicknick in het Amsterdamse bos. Het is een gelegenheid om vrienden en kennissen te ontmoeten. Zikna zorgt voor een lekkere maaltijd een aantal verhalen en als het even lukt ook een aantal niggunim. Wij zijn daarbij heel veel dankbaarheid verschuldigd aan Zikna vriend Zeew van Dijk die ieder jaar opnieuw belangeloos zijn medewerking hieraan verleent.

Soekot

Tijdens soekot vindt altijd een Soekot feest plaats i.s.m. de Gerard Dousjoel alwaar rabbijn Katz de vaste rabbijn is. Ook hier geldt weer het recept. Lekker eten jiddisjkeit en vooral vrolijke muziek die past bij deze feestdag

Chanoeka

Ieder jaar opnieuw komt Zikna bijelkaar om op Chanoeka samen de menora aan te steken. Meestal geschiedt dat in de sjoel Nieuwe Kerkstraat nr. 149. Het is prachtig om al die mooie vlammetjes te zien in een sjoel die dateert uit het einde van de 19e eeuw maar nog steeds springlevend is. Natuurlijk wordt er na het aansteken samen gezongen, gegeten en verhalen verteld. Ook steken wij de menora aan tijdens bezoeken als daartoe de gelegenheid is.

Reizen

Zikna heeft inmiddels drie reizen naar Polen georganiseerd. Komend voorjaar kunt u mee naar Berlijn en Praag. Zie de aankondiging uit deze ziknaton.

Bent u naar Polen geweest?

Stichting Denk&Herdenk organiseert jaarlijks reizen voor en Joodse jongeren en studenten tussen de 18 en 30 jaar. Ieder jaar bestaat de delegatie dan ook uit een compleet andere samenstelling.

Hoe groot was de groep?

De grootte van de groep verschilt per jaar. Het ene jaar kunnen er zich zo een dertig deelnemers aanmelden voor de reis, terwijl het andere jaar er zich maar tien deelnemers aanmelden.

Waar bent u geweest in Polen?

Ieder jaar verschilt het programma en de plekken die bezocht worden. Tijdens de March of the Living (MOTL) reis worden onder meer het getto van Warschau, musea en concentratiekampen bezocht en wordt samen met deelnemers van over de hele wereld op Yom HaShoa de March of the Living van Auschwitz 1 naar Auschwitz-Birkenau gelopen. De reis wordt begeleid door één of twee vrijwilligers vanuit de Stichting Denk&Herdenk. Hiernaast gaat er ter ondersteuning vanuit JMW een maatschappelijk medewerker mee.

Wat was het ideële doel van de reis?

Het doel van het de MOTL-reis is het vergroten van het bewustzijn van de verschrikkingen van de Holocaust bij Joodse jongeren en studenten, en het inzichtelijk brengen van de emotionele gevolgen van deze verschrikkingen. De reis en de voor- en nabijeenkomst geven deelnemers ook de mogelijkheid om hun impressies te bespreken met leeftijdsgenoten die gelijksoortige achtergrond hebben.

Hoe heeft de groep het bezoek ervaren?

Sinds het najaar van 2016 heeft de stichting grotendeels een nieuw bestuur. De nieuwe leden zijn Sasha Raber (voorzitter), Rachel Benistant (secretaris) en Jossi de Bruijn (penningmeester). Ezra Tal heeft de positie van penningmeester tot midden juli 2017 vervuld. Deze taak is vanaf heden door Jossi de Bruijn overgenomen. Het huidige bestuur kan wat betreft ervaring dus met name spreken over de afgelopen reis.

Gedurende de nabijeenkomst van de MOTL-reis 2017, heeft de stichting anonieme enquêtes afgenomen. Uit de enquêtes bleek dat de deelnemers de reis als zeer bijzonder hebben. De plekken die de deelnemers tijdens de reis hebben bezocht vonden zij erg indrukwekkend en emotioneel. Gedurende de reis werd iedere avond een bijeenkomst gehouden waar de deelnemers, in het bijzijn van de maatschappelijk medewerker, openlijk over hun gevoelens en emoties konden praten. De deelnemers vonden deze bijeenkomsten erg prettig en zinvol. Deelnemers gaven daarnaast in de enquête aan dat met name het groepsaspect van de reis zeer waardevol was voor hen.

Hoe was de band tussen de leden van de groep onderling?

Ieder jaar is de dynamiek weer anders aangezien deelnemers elkaar voorafgaand aan de reis nog niet kennen. Tijdens de laatste MOTL-reis was de band erg goed en sterk. De deelnemers steunden elkaar op moeilijke momenten, maar konden na zo'n zware dag ook gezellig een drankje drinken en lachen.

Op welke wijze droeg de reis bij aan het verwerken van de Holocaust?

Iedere deelnemer ervaart en verwerkt de reis op een andere manier. De ene deelnemer verwerkt de Holocaust tijdens de reis, door het bezoeken van de verschillende plaatsen en plekken en door het praten met andere deelnemers voor en tijdens de bijeenkomsten. Terwijl de andere deelnemer de Holocaust eigenlijk pas na de reis gaat verwerken door het met zijn of haar familie en vrienden te bespreken. Deelnemers geven achteraf aan door de reis inzichten gekregen te hebben van hoe de Holocaust hun hedendaagse leven beïnvloed. Het aanwezig zijn op bepaalde plekken in Polen brengt bij deelnemers regelmatig realisaties en verklaringen teweeg van aspecten uit hun eigen leven en familie. Deze inzichten zijn voor veel mensen helend.

Heeft de reis betekenis gehad voor de spiritualiteit van de leden van de groep?

Tijdens de reis staat jodendom centraal. Al het eten is kosher en ook de shabbatviering is een kernpunt van de reis. De mate van spiritualiteit en praktisering van het jodendom verschilt per deelnemers. Op dit verschil wordt ingespeeld door ieder vrij te laten in zijn keuzes. Zo zijn er op vrijdagavond en zaterdagochtend zowel orthodoxe als progressieve sjoeldiensten die deelnemers kunnen bijwonen.

Had de reis betekenis voor de manier waarop mensen na terugkomst omgaan met hun leven van dag tot dag?

Tijdens de nabijeenkomst is deze vraag uitvoerig besproken. De meeste deelnemers zijn na hun terugkomst nog erg veel met de reis bezig geweest. Het merendeel gaf aan te spreken met hun families en vrienden over hun ervaringen. Er waren ook deelnemers die zich nu iets beter kunnen verplaatsen in de verschrikkelijke gebeurtenissen die tijdens de Holocaust zijn gebeurd. Zoals eerder aangegeven zorgt de reis bij deelnemers vaak voor realisaties, inzichten en verklaringen voor dagelijkse aspecten uit hun leven. Meerdere deelnemers hebben aangegeven dat zij hebben besloten zich in te zetten om het bewustzijn van de Tweede Wereldoorlog onder studenten en jongeren in hun omgeving te vergroten.

Stichting Zikna

Naar nieuw Elan in zorgend Joods Nederland

Ziknaton is een uitgave van de stichting Zikna.
Het is een samenvoeging van het woord Zikna met het Hebreeuwse woord iton, wat krant betekent.

Onze hartelijke dank,
C. Abram
Penningmeester Zikna

Colofon:

Eindredacteur: S. Katz BTh
Vormgeving en Productie: Falconcept, Garderen
Zikna is een stichting met KvK nr 50191098.
Zikna is een ANBI.

Ons adres is:

Neerkanne 28 1082BH Amsterdam
tel 06-18679934 fax 0204042316
shmuelskatz@gmail.com.
www.zikna.nl

Abonnementen:

Donateurs ontvangen
het blad automatisch
per (e)mail.

Donaties en giften:

U kunt zich aanmelden als donateur door:
1. zich op de website aan te melden als donateur
2. het strookje in te vullen en op te sturen aan Zikna
per post of email.

Aanmeldingsstrookje

Naam ..... Email adres.....
Adres ..... Telefoon.....
Postcode..... Woonplaats.....

Hierbij meld ik me aan als donateur van Zikna,
en machtig ik de stichting Zikna om per maand kwartaal

☐ 5 euro	☐ 25 euro
☐ 10 euro	☐ 50 euro
☐ 18 euro	☐ 100 euro

Gelieve aan te kruisen wat van toepassing is.

over te maken op rekening **NL89 ABNA 0430 2960 02 t.n.v. Zikna.**

- Ik heb geen email dus ik ontvang de nieuwsbrief gaarne per post.*
(*indien van toepassing graag aankruisen en opsturen)

Automatische machtiging

Hierbij machtig ik de stichting Zikna om op 1 januari, 1 april, 1 juli en 1 oktober .....euro af te schrijven van
mijn rekening.....t.n.v. ....
en over te boeken naar **rekening NL89 ABNA 0430 2960 02 t.n.v. Zikna.**

(Plaats)..... (datum).....
Handtekening:.....

